

Mladi bralci se s pomočjo publikacije lahko naučijo, kako delajo arheologi, še posebej kako vedo, ali bodo kaj našli. S tem namenom je opisana metoda aerofotografiranja in uporaba laserske snemalne naprave. Seznanijo se z arheološkim izkopavanjem v besedi in sliki, kjer spoznajo pomen stratigrafskih plasti, postopek izkopavanja ter najpogosteje uporabljeno orodje in tehnično opremo, ki jo arheologi uporabljajo pri svojem delu. Seznanijo se z načinom življenja v železni dobi, kjer spoznajo način pridelovanja, kmetovanja in prehranjevanja ter njihovo bivalno kulturo. K temu je dodan tudi recept za pripravo lešnikovih palačink s sestavinami, ki so jih uporabljali tudi železnodobni ljudje. Publikacija opisuje postopek izdelovanja oblačil z ročnimi vreteni, statvami in preprostimi tkalskimi deščicami ter razlike med oblačilno kulturo žensk in moških v železni dobi. S slikovnim in besednim opisom gomil pojasnjuje, kakšni so bili pogrebni običaji. Mladi bralci se seznanijo z eksperimentalno arheologijo in spoznajo način, kako so s pomočjo grafitu krasili železnodobne lončene posode. Priročnik opisuje opremo in orožje halštatskih bojevnikov. Kot ključna orožja pri lovu in med bojevanjem so bojevniki uporabljali lok in puščice, kopja, sulice, bojne sekire in meče. Omenjeno bojovniško opremo, ki predstavlja tudi statusni simbol bojevnika tistega časa, arheologi največkrat najdejo v knežjih gomilah.

Poleg slikovnega gradiva in spremnega besedila publikacija predlaga tri vrste delavnic za učence, in sicer izdelovanje loka in puščic, okrasitev tkanine s pomočjo pečata iz gline in izdelavo bralnega znamenja z geometrijskimi motivi, ki so bili značilni v starejši železni dobi. Publikacija je lahko zanimiva dopolnitev pri pouku zgodovine v osnovnih šolah, zlasti v 6. ali 7. razredu pri uvodnem učenju o starejši železni dobi.

Publikacija je v več jezikih na voljo v elektronski obliki na: http://www.interreg-danube.eu/uploads/media/approved_project_output/0001/37/131b4d5e155f92181adaac904c68833c4bf0c0f.pdf.

Dr. Danijela Trškan, Špela Bezjak, asist.

**ŠPELA KARO, ANJA VINTAR IN
MATIJA ČREŠNAR (UR.)**

USTVARJAJMO ŽELEZNO DOBO: IZOBRAŽEVALNE DELAVNICE IN MUZEJSKI PROGRAMI PROJEKTA IRON-AGE-DANUBE

Ljubljana: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije in
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2019, 108 strani

Publikacija *Ustvarjajmo železno dobo* vključuje različne delavnice, ki so jih sodelavci projekta *Iron-Age-Danube* (Interreg Danube Transnational Programme 2014–2020) pripravili v okviru izobraževalnih delavnic in eksperimentalno-arheoloških vsebin za muzejske obiskovalce. V muzejih, arheoloških parkih in šolah so jih tudi preizkusili na mlajši generaciji učencev. Ker so bili odzivi učencev in učiteljev zelo pozitivni, so se odločili, da jih objavijo.

Tako so vse opisane delavnice namenjene za nadaljnjo uporabo v šolah ali muzejih. Publikacija vključuje 23 delavnic, ki so razdeljene v pet sklopov, povezanih z železno dobo in arheološkimi raziskavami: rastline in hrana, gradnja in obrt, oblačila in oprema, umetnost in glasba ter arheološke raziskave preteklih krajin. Vsaka delavnica je opremljena s simboli, ki označujejo, za katero starostno skupino je primerna (3–5, 6–9, 10–14 ali 15–18 let), koliko časa je potrebno za izvedbo, kakšni so stroški, kakšne

surovine in pripomočki so potrebni, na kaj je treba še posebej paziti (npr. nevarnost požara, poškodbe).

Delavnice so razdeljene v tri vrste: 1. delavnice, na katerih so železnodobne obrti predstavljene s pomočjo avtentičnih materialov; 2. delavnice, na katerih se železnodobni motivi prenesejo na sodobne predmete, in 3. delavnice, ki vključujejo igre, s katerimi učenci pridobijo znanje o železni dobi.

Delavnice, ki se navezujejo na železnodobne rastline in prehrano, so igra o železnodobnih rastlinah, kviz o železnodobnih rastlinah, delavnica, na kateri udeleženci spoznajo jedi iz železne dobe tako, da se seznanijo z njihovimi sestavinami, ter delavnica, na kateri izdelajo lastno zeliščno sol.

Delavnice, ki se navezujejo na področje železnodobne gradnje in obrti, so dokončanje starejše železnodobne hiše iz šib in trstičja po osnutku modela, izdelava poenostavljenega modela gomile, spoznavanje tehnike ulivanja svinca v kalupe s halštatskimi motivi, izdelovanje bakrenega prazgodovinskega nakita s tehniko torevtike (oblikovanje s pomočjo kladiva in dleta), izdelava ogrlice iz jantarnih jagod ter ročnega vretena iz lesene palice in lojevca (vrsta kamna). V ta sklop delavnic je vključena tudi mala šola tkanja, kjer se učenci lahko naučijo tkati na majhnih lesenih replikah prazgodovinskih statev, in delavnica, na kateri lahko izdelajo keramično držalo za svinčnike v stilu železne dobe.

Publikacija ponuja zanimive delavnice o oblačenju in opremljanju, na katerih se učenci naučijo pravil železnodobnega oblačenja moških in žensk, spoznajo osnovne dele železnodobne bojne opreme ter okrasijo blago ali predmet iz blaga z vzorcem, ki posnema okras lončenih posod v starejši železni dobi.

Delavnice, ki se navezujejo na umetnost in glasbo, so izdelava knjižnega znamenja, ki posnema grafitni okras lončenih posod, izdelava solnice in obeska z železnodobnimi motivi ter delavnica, na kateri si udeleženci ustvarijo svoj železnodobni glasbeni instrument, liro.

V zadnjem sklopu delavnic o arheološkem raziskovanju preteklih krajin lahko učenci izdelajo svoj železnodobni slikovni slovar, v poustvarjenem arheološkem najdišču oz. peskovniku spoznavajo vlogo arheologa, z igranjem skupinske igre na prostem ponovijo glavne značilnosti železne dobe, z ugankarsko potjo oz. enournim sprehodom po kompleksu železnodobnih najdišč pa ponovijo znanje

o vsakdanjem življenju ljudi v železni dobi.

Publikacija je namenjena predvsem mladim, zato je lahko odličen priročnik za delo pri predmetu zgodovina in drugih družboslovnih predmetih v osnovnih in srednjih šolah. Učiteljem se svetuje, da pred začetkom delavnic učence seznani z materialno kulturo oz. navadami ljudi v železni dobi ter zahtevnejše delavnice prilagodijo sposobnostim učencev. Na koncu so slikovne predloge za delavnice, ki jih lahko natisnemo ali izrežemo (npr. igra in kviz o železnodobnih rastlinah, pravila oblačenja idr.).

Publikacija je v več jezikih na voljo v elektronski obliki na: http://www.interreg-danube.eu/uploads/media/approved_project_output/0001/37/a659271752bcde-aa4553b4b4aaec144816c49c3c.pdf.

Dr. Danijela Trškan, Špela Bezjak, asist.